ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ ՔԷԶԵՏԱՆ

Իր լրմամբ թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ Աւ որ կ'ուզուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Rue Aali Djaddési, No. 38
CONSTANTINOPLE

ՓԱՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՓԱՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՊԱՅԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճմ. 6 ամս. 3½, 3 ամս. 2, կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրչ։ Արտասահման 40 ֆր. 6 ամս. 20, 3 ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բացի Բոսֆոր Լոքալէն։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—Թիւ 374 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1898 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 17/29 | 7 ՐԱՄԱԶԱՆ 1315 · 17 ՓԵԱՆՈՒՆԻ ՄԱՆԻ 1313 | Բ · ՏԱՐԻ Թիւ 374

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԵՐԵՒՈՒԹ ՄԸ

Ուշագրաւութիւն բրիք լրագրոյս եղած է Թուով հրատարակուած ազգային առաջին լուրին։ Մշոյ չրջակայ տան և վեց գիւղերու մէջ մէկ ամսուան միջոցին տասն և վեց գրպրոց բացուեր են վերջերս։ Մեր Թղթակից կ'ըսէ Թէ գիւղացիներուն մեծ բարիք եղաւ Գրենական ցանկացուցիչ գրքեր ղրկելը. զի Թէպէտ դասատուի ամսական մէյ մէկ քիչ կրնան վճարել գիւղացիք, բայց դասագրքի, Թղթի, մելանի, գրչի ծախքերուն չեն տոկար, և մանաւանդ, չեն կրնար օրն օրին բերել տալ իրենց պէտք եղած գրենական առարկաները։ Եթէ ձրի դասագրքեր գտնեն, ուրիշ գիւղեր ալ յօժարակամ են դպրոց բանալու։

Զբսեննք ուրեմն Թէ «Դասատի լուրերն իրարու կ'յաջորդեն, և իրարու կ'նմանին»։ Փափկաճաշակ Պոլսեցիներ ունինք որք կ'գանգատին գասատի լուրերուն միօրինակութենէն։ ի՞նչ է այս. ընդհանուր լալկանութիւն. ամէն տեղ նոյն գանգատ, առանձնորդ չունինք. քարոզիչ չունինք. ազգասէր չատ ունինք. տղաք փողոցները կ'պարապին, ևն.։ Գասատի լուրերն այնքան ընտրանօք կը հրատարակուին Բիւզանդեան մէջ. բայց դարձեալ կարդ մը փափկասիրտներու վշտալի և հ'տեւապէս անհանգիստ կուգայ եղեր գասատի լուրերուն միօրինակ Թախծութիւնը։ Այս գանգատ ամենեւին իրաւացի չէ. զի եթէ ձմեռն իսկ իր հաճելի կողմերը կրնայ ունենալ, մեր գասատային լուրերուն մէջ կան երեսներ որք ոմանսիներ են Թըղթակցութիւններու նկարագրած բարոյական անապատին մէջ։ Այսպիսի քաջալերական երեւոյթ մ'ը նաեւ Մշոյ լուրն որուն անդրադարձանք։

Ի՞նչպէս չքաջալերուիլ, ի՞նչպէս չուրախանալ, երբ կ'տեսնենք որ մարդիկը ձմրան սաստկութեան, անտեսական տագնապի դառնութեան եւ ազգասութեան դէմ մաքառելով հանդերձ, դպրո՞ց կ'պաղատակեն, եւ դպրոց կ'բանան։ Փանի մը անտուկ հինսմին գրքերու նուէր մը բաւ է խարազանելու անոց դպրոցասիրութիւնն, եւ ահա ուսման ու կրթութեան սէրն որ երկրագործներու յատուկ դժբաղխատութեանց բերմամբ պահ մը մոխրի տակ ծածկուած էր, նորէն կ'փայլի, եւ 16 գիւղ մէկէն, մէկ ամսուան միջոցին, մէյ մէկ գպրոց կ'բանան։ Ի՞նչպէս չսիրել այսպիսի ժողովուրդ մը, Թէև չնական, Թէև աղքատ. ի՞նչպէս չհամակրիլ գեղջուկ տարրի մը որ այսքան պարկեշտ է, այսքան աչխատասէր, խնայասէր, ուսման ու կրթութեան ծարաւի։ Դուք, սիրելի ընթերցո՛ղ, ի՞նչպէս կրնաք անհրապոյր գտնել գասատային լուրերու չարք մը, որոց մէկէն երբեմն այսպիսի ժպրգարիտները կրնան չողալ։

Մեր գիւղացիներուն գո՛նէ մէկ մասին մէջ երեւցած այս հասեստ և գովելի դպրոցասիրութեան մէջքենք զարմանար։ Մեր մաքէն անգամ չենք անցներ Թէ հաճակրելին «Փեզամ» չինծաւ լուր մը գրած ըլլայ մեզ. որովհետեւ տրամադիր ենք հաւատալու իր գրածին։ Պատճառը սա է որ այն գիւղացիք, իրենց նիւԹական խեղճութեան հակառակ, ժառանգած են իմացական զարգացման աւելի կամ նուազ պաշար. այսինքն՝ ունեցած են պապեր, նախահայրեր, որք իրենց հարազատ զաւակները Հայ. նկեղեցւոյ, իբրև բարի քրիստոնեաներ, սիրած են Ս. Գիրքը, գպրութիւններն, ու քիչ չատ կարդալ գրել սորված են։ Ուրիշ չատ մը փիղիքական բարոյական յատկութիւններու հետ, քանի որ իմացական յատկութիւններու մէջ ժառանգական են, ինչո՞ւ զարմանանք որ գարերով առաջնոյն ընթերցասէր սերունդ մը այսօր ընթերցասէր չառաւիղներ ունեցած ըլայ։ Մեք հառհատութեան նպաստաւոր արդիւնքներէն մին կ'սեպենք այս կոչտ եւ անտալ համարուող հայ գեղջուկներուն մէջ երեւցած սէրն ու յարումը գպրոցի ու կրթութեան։ Այս ժողովուրդ խոպան չէ. տնրնտել չէ քաղաքակրթութեան։ Բրիստոնէութենէն առաջ ալ զուրկ չէր դպրութենէ, և քրիստոնէութիւնը մեծ դպրոց մը եղաւ անոր համար։ Իրեն հետ բերաւ գիրը, գիրքն եւ դպրոցի ամէն կազմածքը։ Վանքիմէջ, եկեղեցիի կից, դպրի մը կամ տիրացուի մը քով, բայց այս գիւղացիներուն բնավայրին մէջ ամէն ժամանակ քիչ չատ պլպլուն Ճեացեր է ուսման լոյսը, մերթ ընդ մերթ փայլուն ճառագայթներ անգամ աբձակելով, որք յորդորլուեր են ոսկեդար, արծաթէ գար, ևն։

Իմացական այն դարաւոր ժառանգութեան գովելի եւ քաջալերական չարունակութիւնը պէտք է համարինք Մուշէ մեզ ծանուցուած իրողութիւնն ալ, ու մեր ձեռքէն եկածը չխնայենք այս պատուական գիւղացիներուն գո՛նէ հոգիի և մարքի պէտքերուն գոհացում տալու։ Ցիշենք մանաւանդ Թէ ժամանակ մը, դպրական յաչողութեան ժամանակ մը, այս գիւղեր առանց Միացեալ Ընկերութեան ձեռնտուութեան բան մը չէին կրնար ընել. մինչ հիմա, տնտեսական համեմատաբար աննպաստ պայմաններու տակ, ինքզինքնութեան հրաչալիք մը կ'գործեն ի մասին կրթութեան։ Մ'վ կրնայ յուսահատիլ այսպիսի պարկեչտ գիւղացիներու տնտեսական ու բարոյական վիճակին բարւոքումէն։ Մեք, մեր մասին, չենք յուսահատիր։ Լի ենք յուսով, եւ կ'բաշխանք որ մեր ընթերցողներ եւս՝ նոյն յուսով համակրութեամբ նային այս պարզամիտ գիւղացիներուն դպրոցասիրութեան ցոյցերուն։

ԴԱՏԱԿԱՆ ՉՈՒՀԸ

ԲԻԶԻ ՎՕԻ ԱՌՔԻՒ

Ա.

Դատական աղետալի սխալի մը վրայ ընդարձակ տեղեկագիր մը կը կարդայի անցեալներս իրաւագիտական հանդեսի մը մէջ։ Բիէռ Վօի և ժան Իբրէթի խնդիրն էր որ քանի մը չաբաթ առաջ սաստիկ կ'յուզէր ֆրանսայի Ֆեոլետոնալիներն, ու կը գրաւէր վառաբեկ Ատենի մեկէ աւելի նիստերը։

Խորհրդական Պ. Սըվէսդրի Դըրչէն ելած այդ պատուական աչխատութիւն կ'յանձնարարուէր փաստաբաններու մասնաւոր ուչադրութեան եւ ուսումնասիրութեան, մանաւանդ որ գործը ֆրանսական նոր օրէնքի մը կիրառութեան դրական առաւելութիւնները ճչտելու առիթ մը կ'ընծայէր։ Հեղինակը դրած էր հոն, ձեռնհաս հետազոտութեան մը իրազեկ ներքութեանց մէջ, գատաւորի մը վայելուչ անչչառ ճչդրտութիւն, Թեեւ քիչ մը չափազանց պաղարիւն չեչտ, որ նիւթին յուզիչ բնութեանն հետ ներդաշնակութիւն չէր կազմեր ամենեւին։

Երբ ձեռքս առի գայն, խնդրոյն իրաւաբանական կարեւորութիւնն էր լոկ որ կ'հետաքրքրէր զիս. բնաւ մտքէս չէի անցներ Թէ պիտի գըտնայի հոն գիտական չոր ու ցամաք չահեկանութենէ տարբեր բան մը։ Սակայն երբ ընթերցումս աւարտեցի, զգացի որ ծերունի օրէնսգէտը բուռն կրակ մը կ'վառէր սրտերու մէջ իր առած չունչովը։ Իմաստասիրական չերմխնդիր մ'էր աւելի որ կ'յուզուէր քան Թէ դատական յուրյ հարց մը, եւ յարգելի դատաւորին գրեթէ տափակ բացատրութեանց ու զընուութեանց տակէն ինքնիրեն դուրս կ'ցցուէր հոգեկան ահռելի տագնապներու մորմոքիչ տեսարան մը, ընկերական տեսակի մը ուրուագիծն որ բովանդակ առ ինքն կ'ձգէր ընթերցողին ուչադրութիւնն, ու կը Թաղէր գայն խորին խորհրդածութեանց մէջ։

Հեղինակը չզբաղիր ամենեւին իր նիւթին բոնէէ հանգամանքովը. անիկա իրողութիւնները միայն կը զատէ ամենայն անխռովութեամբ և երկար մանրամասնութեամբ։ Մեկ կողմ ձգենք մենք այդ մանրամասնութիւններն, ինչպէս նաև դատին յարակից օրինական կնճռոտ հարցերը, դատավարական զանցառութեանց կամ Թերութեանց պատմութիւնն ու քննութիւնները. առօրեայ Թերթի մը մէջ տեղ չունին ադոնք. ձեռք առնենք միայն խնդրոյն իմաստասիրական կողմը։

Սակայն նախ եւ առաջ ծանօթանանք եղելութեան, գոնե իր խոչոր գծերուն մէջ. տեսնանք ի՞նչ է վէճը։

Նոր բան մը չէ. նախանձու եւ արժանիքի յաւիտենական ընդհարումն է որ բամբասանքէ, հալածանքէ, զրպարտութիւններէ ևն. անցնելէ յետոյ կ'յանգի իր եղերական վախճանին ու կ'կազմէ Տոմբ։ Բիէռ Վօ եւ ժան Իբրէթի այդ առաջին հերոսներն են։

Ձղճիմ ատելութեան խուլ վատութիւնները, գռեհիկ հակառակորդներու վայրագ մեքենայութիւնները, կեանքի գեղածիծաղ օրերուն մէջ իսկ եկած են բախել այդ տաբաքախտ արարածներուն, եւ փայլուն ասպարէզի մը ճչդտ սկիզբն ընդհանուրին յարգանքէն ու հաժակրութենէն գահավիժելով զիրենք, Թաւալած են ամօթոյ, նախատինքի բոլոր ազտեղութեանց մէջ, եւ վերջ ի վերոյ նետած են իրենք մչտնջենական բերդարգել ֆայէնի չոր ապառաժներուն վրայ, կիզիչ արեւուն տակ։

Հիմա, 45 տարի վերջն, իրենց անմեղութիւնն է որ կ'հաստատուի, այն անմեղութիւնը զոր այն ատեն խեղճ երիտասարդները չէին կրցեր ոչ ուժնք հակկչնել։ Արդարութիւնը 45 տարի վերջը նչանաւոր կերպով մը երեւան կ'ելլայ, եւ ֆրանսական Փերագոյն Ատեանն ամենայն հանդիսաւորութեամբ... անճարակ գարմանում մը կ'չնորհէ աղետալի սխալին, հռչակելով խեղճ զոհերուն անմեղութիւնը, մինչդեռ անոնք արդէն չատոնց մեռած են իրենց տապագրավաչրին մէջ, հեռի մարդկութենէ, հեռի ընկերութենէ, հեռի իրենց սիրելիներէ, աղաղակելով, բողոքելով չարունակ եւ մինչեւ իրենց վերչին չունչն յուսալով, սպասելով ու տապալելով։ Մեռած են այդ մարդիկ և իրենց սրտին վրայ տարած են մոլորեցուցած հանրային կարծիքին անարդար, և անարդարութեամբն իսկ խուժդուժ արհամարհանաց ամենէն Թունաւոր, ամենէն յօդոտող սլաքները։ Երեւակայեցէք, ի՞նչ զարհուրելի վիճակ է վիճակն այն մարդուն որ անմեղ է եւ որ սակայն չի կրնար, չի ջրեր հասկցնել իր անմեղութիւնն ու ամէն կողմէն կ'տեսնէ զինք անարգուած, արհատաւորուած ու չախչախուած։

Իրրեւ հրձիգ, իրրեւ Թիապարտ մեռած են այդ պարկեչտ քաղաքացիներն։ Յամր հոգեվարքի մը մահացու դանդաղութեամբը. ֆիզիքականէն աւելի բարոյական ահարկու տառապանաց մէջ երկար տարիներ քաչելով... ուրիչներուն գործած ոճիրը։

Այս է խնդիրն համառօտիւ։

Երկու զոհերուն մէջէն Բիէռ Վօ է որ կ'գրաւէ ընթերցողին բոլոր խանդաղատանքը, բոլոր ազեխարչանքն, իսկ ժան Իբրէթին կ'ձայ պարզ կարեկցութիւն մը միայն, Թէև չատ կսկծալի։ Բիէռ Վօ է որ կը տիրապետէ տառապի մէջ իրրև գրչխաւոր հերոս. 1848ի ֆրանսական նչանաւոր դէպքերու միջոցին Լօնժբիէռ աւանին մէջ չատ կանուխէն անուն մը, գիրք մը չինած է իրեն իր տագանդովը, իր փայլուն հանճարովը եւ անձնուէր ծառայութիւններովը։ Ամենիսի խանդ մը աւիւն մը կայ այդ երիտասարդին հոգւոյն մէջ, եւ այնպիսի գերազանց կիրքերով օժտուած է որ չեն կրնար երկար ատեն անչարժ եւ անչնչան պահել մարդը։

Ժողովուրդը կ'նչմարէ զայն, եւ չափչտակուած հուժկու բարոյականէն եւ բարձր յատկութիւններէն, կ'փութայ արտայայտել իր հիացումը, քաղաքապետ ընտրելով զինք այն պահուն, ուր անկէ չատ տարիքոտ եւ չատ աւելի պերճ անձնաւորութիւններ կ'կարծէին Թէ իրենց միայն կ'վայլէր այդ պատիւն։ Ընկերական աննչան խաւերէ յառաջ եկած նորընծայ մը, ժողովրդեան հասարակ զաւակ մը կուգայ այդպես յանկարծ փչրել իրենց այնքան տարուան էսթիթիւվով փքացած հչերու արմատացեալ յոխորտանքը։

Ատ է Բիէռ Վօի գործած ոճիրը, զոր չեն ներեր իրեն, իսկ անոր ընկերոջը՝ ժան Իբրէթին՝ ուրիչ բան չէ բայց միայն միւսին սերտ մտերիմն ըլլալն որ մինչև վերջն հաւատարիմ կ'մնայ իր բարեկամութեան։

Հալածանքը կ'սկսի երկուքին դէմ ալ միանգամայն, սակայն հարուածներու ուղղութեանը մէջ բուն նպատակն է Բիէռ Վօ. անոր չնչումն է որ կ'ուզուի, բայց պարզ չնչումը բաւական չէ յագուրդ տալու թչնամեաց կիրքերուն, զի Բիէռ Վօ պատուար մը չէ միայն իրենց անարդ փառասիրութեան դէմ կանգնած, և զոր բաւական ըլլայ փչրել ու անցնել։ Ուրիչ բան մ'ալ է անիկա. սեւերես անարգութիւններու աղտոտութիւններու մէջ լուսաւոր դէմք մ'է որ չի քաշուիր, բարոյականի տիպար մ'է, պատուոյ մարմնացում մ'է որ իրրև յատիտեսական յանդիմանութիւն կ'կանգնի կեղծիքի լաթչեութեանց վատութեանց հանդէպ. պէտք է չախչախել զայն, բայց աղարտելով, անպատուելով չախչախել։

Դոյնիքները կ'լարուին եւ գժոխային մէքենայութիւնը կ'սկսի, խաւարի մէջ, բնականաբար։

Հսկող պետն եւ միանգամայն վարիչ դժոխքն է Պ. կալմատ։

Ի՞նչ է այդ պարոնն և ի՞նչ տեսակ մարդ է. համբերնցէք, Դեռ. կ'ներկայացնեմ ձեզ զայն։

ԱՏՐՈՒԻՇԱՆ

ՈՐԲԵՐԸ

Աչքը լոյս Մշեցի մեր որբուկներուն. փառք Աստուծոյ, իրենք ալ անտես չառնուեցան այն ընդհանուր գուրգուրանքէն որու առարկայ դարձած էին տարիէ մ'աւելի անոք եւ անպաչտպան մանուկները։ Որբերու խնդիրն արդէն կանխաւ մամուլի կողմէ ուչադրութեան առնուած էր, եւ Բիւզանդիոն որ առաջին անգամ գրեց անոնց վրայ, մանաւանդ կարեկցութեամբ անընդհատ մատնանիչ կ'ընէր անոնց վիճակը։ Երբ մեր մաքերնէն Թող բլայ։

Պատրիարքական պաչտօնագրին վերջը, Փոլառական Վարչութիւնն անչչաղ անուանած է որբանոցամ հոգաբարձութիւն մը, որ ձեռնարկած է արդէն նախապատրաստական աչխատութեանց։ Ինչպէս կ'իմանանք, ի մտոց պիտի հաւաքուին որբերն եւ բացումը տեղի պիտի ունենայ Ծաղնուարին։ Հաճութեամբ պիտի յայտագրենք զայն։ Ցմոռնանք յիչել նաեւ Թէ յանուն Որբանոցին նուիրեցին Տ. Ծովհաննէս վարդապետ Մուրատեան ջորի մը գալ գարնան բեռնակիր, եւ որբերու հոգաբարձութեան անդամներէն Ակնեցի Ծովհաննէս էֆ. Քէնտէրեան՝ 2 ոսկի։

Կարեկցողներուն՝ մատաղ որբերու մամուռ աղօթքը։ ԳԵՂԱՄ

Մոլ, 20 Դեկտ. 97

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ձմրան ծաղիկներ.— Սաոսյուէ, չլուէ, Ղալանի ծաղիկ.—Թրուեաորի փորձերը.—Աստղալ և միջատներ.—Հանդիպային իրաղեր.—Ծիպոնացիներ և ամերիկայի ածուխ.—Ելեկտրականութիւն ապրուստի աղբիւր։

Գրուածոյ Ա.

Ձմեռն, Ծունուարի սառուցիկ օրերուն մէջ, առուտն կանուխ արչալոյսի մարմրած ցոլքերուն հետ, չատ անգամներ ի ցոյց կ'դնէ մեր պատուհաններու ապակիներուն վրայ՝ սառոյցի ծաղիկներու դիւթական քանդակներ։ Ծաղկի պէս գեղանի մանկամարդը, գաղջ մթնոլորտի մը տակ, իր զարթօնքի ժամուն խնկաւէտ եւ իրական ծաղիկներուն մէջ, ո՛չ նուազ հմայքը կ'զգայ պահիկ մ'ալ դիտելով բնութեան մի այլ ճչմարտապէս արուեստագիտական այդ պաղուկ ծաղկանց զանազան ձեւափոխութիւններն, ուսումնասիրելով մանաւանդ անոնց պէսպիսութիւնները։ Հայ գեղջուկ կոյսը կամ մայրաքաղաքացի տանտիկինը, չատ անգամներ, ձեռարուեստի նրբակերտ հրաչակերտներ արտադրելու համար՝ իրենց օրինակ կ'ընտրեն այն գեղատեսիլ բիւրեղները, հմայքէ մ'է ուրեմն զանոնք դիտելն եւ անոնց վրայ հիանալը։ Ո՛չ սպաքէն «Հմայքներն ալ ծաղիկներ են, զոր Աստուածային Ցերը մեր չուրջն երկրագունտիս վրայ սփռած է առանցք իւրաքանչիւրն ունի իր եզանակը, եւ մարդ էակն իր տաբրէներու ճմրան համար կրնայ անոնցմէ ոեւէն նալ, քչիկ մը զգուչաւոր խնամքով։ Այսպէս ըսած է մեծ իմաստասէր մը։ Արդէն, խստասիրտ այս եղանակին մէջ, ճիւնի հատիկներ՝ ճմրան ուրիչ ծաղիկներ, կապարագոյն երկնքէն կը փրթին, խնդալու համար, սաթսուն գիշերոյ մեծախորհուրդ լռութեան մէջ, դողդոջուն հոգին վրայ։ Այդ սպիտակ հատիկներ՝ առնուած սեւ կերպասի կտորի մը վրայ, մանրացոյցին աչքերուն առակ, երեւան կ'հանեն մոգական ասղեր, վեց ճառագայթներով, և 60° անկիւններով, անսահման ձեւերու առակ։ Աքորէպի, Բեւեռական ծովերու մէջ, հարիւր տեսակներ որոշած է, և ապահովապէս չատ տեսակներ ալ դեռ անծանօթ կ'մնան։ կ'կարծուի Թէ սառելու (գօնժելասիօն) երեւոյթներն ամէն տեղ իրարու չար և նման են, որովհետեւ ձիւնեղէն ասղերը զոր մարդ կ'նչմարէ ի Բարիզ կամ ի Պոլիս, նման են ձիւներուն բեւեռական չրջանակի մեծ պատանքին՝ որուն վրայ կ'զուարճանան սպիտակ արջերը և ջափիներ (մօրթ)։ Սառոյցն ալ բազկացած է բիւրեղեայ պտուկ փչուրներէ, նման ձիւնեղէն ասղերու։ Հետաքրքրական հակադրութեամբ մը (անտիթէզ) սեւ մելանը՝ գրականութեան այդ անգրանիկ ասրերը, կ'բիւրեղանայ չուրին պէս, և կուտայ մեզանի հատիկներ՝ նման ձիւնեղէններուն։ Ձերմակ և սեւ։ Տարօրինակ և ծայրայեղ փիթ'ոմ երանգասնակի։ Ու երկու պարագաներու մէջ ալ, բիւրեղեայ աքանչելի համաչափութիւն, դեռ լաւ չճանչցուած մեքենական ծրիցաց տակ, և որոց ճչդրտութիւնն իսկ, իրենց փափկութեան մէջ, կը ցուցնէ զօրեղ ճչմարտութիւնը։ Մարիկ ըսէ՛ք ուրեմն Տքդ. Թրուեաորի Թէ ի՞նչ կերպով կրցած է մելանի ծաղիկներն ուսումնասիրել։ Ապակիի կտորի մը վրայ դրած է կաթիլ մը մելան, թոյլ տուած է որ չորնայ. ապա քննած է 100—200 անգամ մեծցնող խոչորացոյցով։ Ու տեսած է այդ ծաղիկները, կանոնաւոր ձեւերով, երկրաչափական, փափուկ, որոց բիւրեղները՝ կատարեալ սպիտակ, չորցած հեղուկին սև յատակին վրայ կ'գլտորին։ Ասչեր, ծաղիկներ, գողգոջանքներ կ'ընդնչմարուին հիացուցիչ ճչտութեամբ և ձեւերով։ Անչուշտ այս փորձին համար գործածուած մելանին քիմիական բաղադրութիւնը մեծ դեր կ'խաղայ ըստացեալ արդիւնքին մէջ։ Թերեւս այս փորձը խթան մը պիտի ըլլայ խոչդահալ մելաններու ճանչնալու, քանի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ա. ՄԱՍՈՒՆԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Ի ՏՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆՑ

(*)—Ծերացաբար ՌՃ էջ ի շարունակ.

Ի ՄԱՍՈՒՆԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Ի ՏՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆՑ

ՀԱՐՍԱՆԻՔԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐՇԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՀԱՏՈՐ ԱՍՈՐԻՔ

Ի ՀԱՅԿԱԶՆԵՑ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ի ՔՐԻՍՏՈՍԷ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

Ի ՍԿԶԲԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ

ՍԱՍՈՒՆԻ ԱՂՎԱԾԸ

ՀԱՏՈՐ Գ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

— Ինչպե՞ս չէ, պարո՛ն, ամենայն սիրով։ Ես ինքս էլ ուզում էի ձեզ հետ խոսել։ Ես ձեզ մի նամակ ունեմ տալու։

Եվ Ղազարոսը, ձեռքը տանելով գրպանը, հանեց նամակը և տվեց Մանվելին։

— Ես ձեզ ինչպե՞ս գտնեմ, պարո՛ն, — հարցրեց Մանվելը, նամակը առնելով։

— Ես ամեն օր կեսօրին Ռուբինյանի սրճարանում եմ լինում, — պատասխանեց Ղազարոսը։

— Ես կգամ, պարո՛ն, — ասաց Մանվելը։

— Ես էլ կսպասեմ ձեզ, — ասաց Ղազարոսը։

Եվ նա, ձեռքը մեկնելով Մանվելին, հրաժեշտ տվեց նրանից։

Մանվելը, նամակը գրպանը դնելով, ուղղվեց դեպի տուն։

Ղազարոսը, ձեռքերը գրպանները խոթելով, ուղղվեց դեպի Ռուբինյանի սրճարանը։

Մանվելը, տուն հասնելով, ներս մտավ իր սենյակը, նամակը հանեց գրպանից և սկսեց կարդալ։

Նամակը հետևյալն էր։

«Սիրելի Մանվել,

Ես ստիպված եմ եղել Ամերիկա գնալ։ Ինչո՞ւ, ինչպե՞ս, ինչպե՞ս չեմ կարող ասել։ Ես ինքս էլ չգիտեմ։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել գնալ։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չասել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չգրել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չհեռագրել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չհեռախոսել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չհայտնել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չհաղորդել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չծանուցել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չտեղեկացնել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չպատմել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չբացատրել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չմեկնաբանել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չհիմնավորել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չապացուցել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չհերքել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չհաստատել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չուրանալ։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չանարգել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չվիրավորել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չնսեմացնել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չարատավորել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չպղծել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չապականել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չաղտոտել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չխայտառակել։ Ես ինձ ստիպված եմ զգացել ձեզ ոչինչ չամոթահար